

MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRALARI VE TÜRKÇENİN ANA DİL OLARAK ÖĞRETİMİ

Yasemin UZUN (*)

Aliye USLU ÜSTTEN (**)

Özet: Ana dili bir ulusun kimliğini, kültürünü yansıtan ve varlığını devam ettirebilmesi için her türlü yabancı etkiden korunması gereken en önemli araçtır. Her dilde olduğu gibi Türk dili de tarihî süreçte çeşitli dillerin etkisine maruz kalmıştır. Bu etki, eğitim-öğretim programlarına da yansımış, bu konuda çeşitli kararlar alınmıştır. Bu çalışmanın amacı, Millî Eğitim Şûralarında ana dil eğitim-öğretimine dair alınan kararları tespit ederek bu konudaki düşünceleri ortaya koymaktır. Bu amaçla ilki 1939 yılında yapılan 17 şûra ile bu tarihten önce Maarif Kongresi ve Heyet-i İlmiye adlarıyla yapılan toplantılar incelenmiştir. Çalışmamızda bu şûra kararlarında geçen ana dil eğitimi ile ilgili ele alınan maddeler üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Millî Eğitim Şûrası, Türkçe, ana dil, dil öğretimi

National Education Councils and Decisions about Teaching Turkish as a Mother Language

Abstract: The mother tongue is the most important tool which reflects the culture and identity of a nation. It should be protected from any foreign influence so it can continue its existence. As in all languages, Turkish language has been exposed to the effects of various languages in the process. This effect was also reflected in the education program and has taken several decisions on this issue. The aim of this work is to determine the decisions of National Education Council about mother language teaching and to clarify the ideas concerning this issue. With this purpose, the first council in 1939, the 17 Congress of the Ministry of Education and prior to that date the meeting of Maarif Congress and Heyet-i İlmiye are investigated. In our study, the decisions that council discussed about the education of teaching mother language are emphasized.

Key Words: National Education Councils, Turkish, mother language, teaching language.

(*) Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
(yaseminuzun@hotmail.com)

(**) Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Öğretmeni.
(e-posta: aliyeuslu@yahoo.com)

Giriş

Türkçe, dil devrimine kadar tarih boyunca başka dillerin yoğun etkisi altında kalmıştır. Çince, Farsça, Urduca, Arapça, Rusça, Ermenice, Macarca, Fince, Romence, Bulgarca, Sırp-Hırvatça, Lehçe, Çekçe, İtalyanca, Arnavutça ve Yunanca Türkçenin tarih boyunca etkileşim içinde kaldığı dillerdir (Altun, 2006:19).

Diller arasındaki bu etkileşim ses, kelime, kelime grubu, cümle, vurgu gibi dilin pek çok alanında görülebilmektedir: “İki dilin değişik nedenlerle ve değişik koşullar altında karşılaşmaları, başka bir deyişle, bir arada yaşar ve kullanılır oluşları, bunlar arasında geçişme ve etkileşmelere, bu dillerden birinde görülen ses, biçim ve dizimle ilgili eğilimlerin, kimi kuralların ötekine yansımaya, aktarılmasına yol açar.” (Aksan, 2003, III: 26).

Fakat Türkçe üzerindeki bu etkinin doğal bir etkileşim olmadığını, neredeyse tek yönlü olduğunu söyleyebiliriz. Türkçe üzerinde yabancı dillerin etkisi, en yoğun biçimiyle 15. ve 16. yüzyıllardan itibaren hissedilmeye başlanmıştır. Arapça ve Farsça ile yoğun olarak hissedilen bu durum, daha sonra yerini Fransızca, Almanca ve İngilizceye bırakmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programlarının başlangıçta Fransız sistemine göre hazırlanması, yabancı dil etkisinin eğitim sistemimizdeki yansımalarıdır. Yabancı dillerin Türk dili üzerindeki kelime geçişlerinden dil kullanımlarına kadar giden bu etkisine karşı 18. yy. dan itibaren dilde yerleşme hareketleri başlamıştır.

Türkçenin eğitim dili olarak kullanılması 1773'te Tersane-i Amire'de açılan mühendislik okulu ve 1776'da Mühendishane-i Bahr-i Hümayun (Deniz Harp Okulu)'un kurulmasıyla başlamıştır. Bunun ardından 1794'te kurulan Mühendishane-i Berr-i Hümayun da eğitimde doğrudan doğruya Türkçeyi kullanmıştır. II. Mahmut döneminde eğitim dilinin Türkçe olması çalışmalarına devam edilmiştir. 19. yüzyılda ortaya çıkan milliyetçilik hareketleri ile Türkçeye verilen önem artmış, fakat Tanzimat dönemi yani 1840'lı yıllardan sonra Türkçe Fransızcanın etkisine girmiştir.

Tanzimat dönemiyle birlikte Türkçe eğitim yapan çağdaş okullar artmış, fakat Türkçe eğitim yapan bu okulların yanında yabancı dil eğitim yapan okullar da artmıştır. Dolayısıyla, Tanzimat dönemi için tam olarak “Türkçeleşme çalışmalarının yapıldığı bir dönemdir” denilemez.

19. yüzyılda Türkiye üzerinde egemenlik kurmayı düşünen, özellikle Fransa, İngiltere, Amerika, Almanya gibi milletler ülkenin her yanında yabancı dille eğitim yapan okullar açmışlardır.

1863 yılında Cristopher Rhinelander Robert adına açılan Robert Koleji bu okulların en başta gelenlerindedir. Robert Koleji 1957'de Amerika'da ve Türkiye'de yüksek öğrenim verme hakkı almıştır, Amerikan Kız Koleji ile birleşmiş ve daha sonra da Boğaziçi Üniversitesi adını almıştır. Bu okulda öğretim dili başından itibaren İngilizcedir (Sarhan, 2001: 2).

İstanbul Amerikan Kız Koleji bu okullardan bir diğeridir. İlk mezunu Halide Edip Adıvar'dır. 1857'de kurulan Saint Joseph Koleji, 1886'da kurulan Saint Michel Fransız

Koleji diğer yabancı okullardır. Fransızlarla yapılan bir anlaşma sonucu, Abdülaziz tarafından anılan Mekteb-i Sultani diğer adıyla Galatasaray Lisesi ve Galatasaray Üniversitesi de günümüze kadar yabancı dil eğitimiyle varlığını devam ettiren okullardır.

Yabancı dil öğretimi, orta dereceli devlet okullarının programına ilk kez 1869 yılında girmiştir (Demirel, 2003).

Türkiye’de yabancı dille eğitim yapan kurumlar, 1953’ten sonra yeniden açılmaya başlanmıştır. TED Yenişehir Lisesi’nin Türkçe eğitim dili İngilizceye çevrilmiştir. Anadolu liseleri açılmaya başlanmıştır. 1959’da ODTÜ, 1971’de Boğaziçi Üniversitesi, 1982 Hacettepe Tıp Fakültesi bunlardan bazılarıdır.

Ana Dil Öğretimiyle İlgili Şûra Kararları

Yabancı kelime alımıyla başlayan, medya ile kullanım alanını yaygınlaştıran dildeki bu oluşum, sağlam bir devlet politikası ile engellenmediği takdirde zamanla tüm ulusu etkisi altına alabilmektedir. Bu nedenle bir ulusun varlığını devam ettirebilmesi için ana dilini koruması ve tüm vatandaşlarını ana dilini bilen, düzgün kullanan ve koruyan bireyler olarak yetiştirmesi zorunludur.

Ulusalılık temelleri üzerine kurulan Türk devleti eğitim alanında bu sorunu çözmek zorundaydı. Çözemezse Türk kültürünü ve dilini geliştirme, yüceltme ve ulusal birliği sağlama görevini yerine getiremezdi. Yabancı dille eğitim yapan okulların tamamı kapatılamamış, ancak çalışmaları kısıtlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti “dil devrimini” öncelikleri arasına almıştır. Bunun nedenlerinden biri öğretim dilinin Türkçe olmasının gerekliliği, diğeri de Türkçenin bilim dili terimlerini karşılayacak bir zenginliğe ulaştırılması idi. Bu amaç doğrultusunda, yani öğretim dilinin Türkçe olması ve Türk dilinin zenginliğinin ortaya çıkarılması yolunda, Türk Dil Kurumu kurulmuştur.

Türk diline gereken önemin verilmesi için Millî Eğitim Şûraları’nda birtakım kararlar alınmıştır. Çalışmamızın temelini oluşturan bu kararlar, öğretim programlarını da etkilemiştir.

Millî Eğitim Şurası, Millî Eğitim Bakanlığının eğitim ve öğretimle ilgili konuları incelemek ve öneri niteliğinde kararlar almakla görevli en yüksek danışma kuruludur. Talim ve Terbiye Kurulu’nca hazırlanan tüzük, yönetmelik, program ve ilkeleri inceleyerek alınan kararlar Millî Eğitim bakanının onayıyla kesinleşir. Şûralar 1921 yılında Maarif Kongresi, 1923, 1924, 1925 ve 1926 yıllarında “Heyet-i İlmîye”, 1939, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1962, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999 ve 2006 yıllarında “Millî Eğitim Şûraları” adı altında yapılmıştır.

Bu toplantılarda ana dil olarak Türkçenin öğretimi, Türk Dili ve edebiyatından şu şekilde bahsedilmiştir:

I. Heyet-i İlmîye (1923)’de “Millî Kamus ve Sarf” ile “Millî Lisan ve Edebiyat” merkezinde dil ve edebiyat konuları, II. Heyet-i İlmîye (1924)’de lise üçüncü sınıfta edebiyat ve fen şubeleri ayrımı görüşülmüştür (Gögüş, 1978: 44).

1939 tarihli I. Millî Eğitim Şûrası'nda Türkçeden hiç söz edilmemiştir. Sadece açılış konuşmasında Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel Türkçe ve Türk dili konusuna şu şekilde değinmiştir: "...Nerede ilim varsa orada mutlaka ilmin dili de vardır. Dilsiz ilim olamaz ve olamamıştır. Biz, bir Türk kültürü kurmak, millî vasfı olan ve bütün medeniyet alemi içinde varlığı duyulan bir ilim hayatı vücuda getirmek yolundayız ilim, müşahadelerin uyandırdığı mefhumlarla kurulmuş bir sistem olduğuna ve mefhumlar ise kelimelerle şekillendiğine göre Türk ilmi, Türkçe bir ilim diliyle beraber var olacaktır... Ana dili, kültür davamızın bel kemiğidir. Onu kuvvetli ve düzgün tutmak ve inkişaf ettirmek hususunda sarfedilecek bütün emeklerin ne kadar yerinde olduğunu arz etmeme ihtiyacı bile yoktur kanaatindeyim." (1939, 15-16).

II. Millî Eğitim Şûrası (1943)'nda gündemin ikinci maddesinde "Bütün öğretim kurumlarında ana dili eğitimi çalışmalarının veriminin artırılması, a) Türkçe ve bilhassa yazma eğitiminin daha verimli olacak bir hâle getirilmesi için gereken tedbirlerin saptanması, b) Okullarda resmi, hususi yayın alanında imlâ birliğini kolaylaştırma yollarının tayini, c) Yeni terimlerin yüksek öğretimde yayılması yollarının kesin bir esasa bağlanması" başlığı ile yer alan konularda "Bütün eğitim kurumlarında ana dili çalışmalarında verimin artırılması" kararına varılmıştır (MEB, 1991d: 41).

III. , IV. ve V. Millî Eğitim Şûralarında Türkçeden söz edilmemiştir.

1949 yılında toplanan IV. Milli Eğitim Şûrası kararı ile anadili öğretimi yönünden oldukça geliştirilmiş bir program yürürlüğe girmiştir (Topbaş, 1998: 19).

VI. Millî Eğitim Şûrası (1957)'nda Türkçeden fazla söz edilmemiş, daha ziyade dil üzerinde durulmuştur. Buna göre:

"3. Karar: (Meslek liseleri için) Bu okulların programlarının gözden geçirilerek, yabancı dil, müzik, beden eğitimi derslerine de yer verilmesi.

Kız-Teknik öğretiminin amacı:

c. 3. Okuma-yazma oranının yükseltilmesi.

Ticaret liseleri için:

3. Yabancı dil saatlerinin artırılması." kararlaştırılmıştır (MEB, 1998).

VII. Millî Eğitim Şûrası (1962)'nda Türkçenin eğitimdeki yerinden söz edilmemiştir.

VIII. Millî Eğitim Şûrası (1970)'nda "Türk dili öğretiminin ne kadar önemli bir konu olduğu açıktır. Üniversiteye giren bir kısım öğrencinin doğru konuşma, doğru yazma güçlüğü çektiğini görmek çok üzücü ve endişe verici bir hâldir. Türk dili öğrenimi probleminin millî bir dava olarak ele alınması ve ana okuldan üniversite sonuna kadar izlenecek yolun millî bir politika olarak tespit edilmesi gerekir." ifadeleriyle ana dil öğretimine dikkat çekilmiştir (MEB, 1991g: 70). Bu şûrada, eğitimde genel kültürün ve meslek eğitiminin üzerinde durulmuş, Türkçenin meslek hayatındaki yeri konuşulmamıştır. Yüksek öğretime hazırlayan programların Edebiyat ve Fen olarak öncelikle ikiye, daha sonra da "Edebiyat: dil ve edebiyat, sosyal ve

ekonomik birimler” ile “Fen: matematik-fizik, tabiat bilimleri” olarak iki alt dala ayrılması üzerine karara varılmıştır.

IX. Millî Eğitim Şûrası (1974)’nda okul öncesi eğitimin amaçlarından birinin “Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak” olduğu belirtilmiştir. Ortaokulda ortak dersler bölümünde Türkçenin bulunduğu ve seçmeli derslerde de dramtizasyon (1-3 yıl, 1-2 kredi), güzel konuşma ve yazma (1-3 yıl, 1-2 kredi) ile yabancı dil (1-3 yıl, 2-4 kredi) in yer aldığı belirtilmiştir (MEB, 1998).

Türk Dili ve Edebiyatı dersinin haftalık ders saati dokuzuncu ve onuncu sınıflarda 4, on birinci sınıfta Kompozisyon dersi başlığı altında 3 olarak düzenlenmiştir. Yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim okullarında dil ve edebiyat programında ortak derslere ek olarak on birinci sınıfta haftada 6 saat Türk Dili ve Edebiyatı dersi düşünülmüştür.

Sınıf geçme yerine ders geçme ve kredi sisteminin uygulanmasına karar verilen toplantıda Türk Dili ve Edebiyatı dersi dokuzuncu sınıfta 5, onuncu sınıf edebiyat şubesinde 5, on birinci sınıf edebiyat şubesinde 6; üç yılın toplamında edebiyat şubesinde 16 kredi olarak düzenlenmiştir. Fen bölümünde ise bu derse ait toplam kredi 12’dir.

1974-1975 öğretim yılında yeni sistemle ilgili uygulama planı ise şu şekilde kararlaştırılmıştır:

- İlkokul ve ortaokul programları kaynaştırılmış bir bütün hâlinde yeniden düzenlenecek.
- İlkokul Türkçe programı ile ortaokul Türkçe ve Dil bilgisi programı temel eğitimin amaçlarına uygun olarak bütünleştirilecek, bu maksatla mevcut ortaokul programı gözden geçirilecek ve yarışma açma veya komisyon kurma yolu ile tek kitap yazdırılacak (Karar 15).
- Yabancı dil öğretmeni yetiştirmek üzere Avrupa Konseyi ve ilgili ülkelerin katkısı ile ortak bir proje halinde yürütülmekte olan “Yabancı Dil Öğretimini Geliştirme Projesi” çerçevesindeki çalışmalar sürdürülecektir.

Proje çerçevesinde,

- 1.Giriş
- 2.Başlangıç
- 3.Orta
- 4.İleri

seviyeleri düzenlenecektir. Öğrenci kitapları, görme araçları, işitme araçları, öğretmen kitaplarının denemesi gerçekleştirilecektir.

Ayrıca, 9. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı için yeni program taslağı hazırlanmıştır (MEB, 1998).

X. Millî Eğitim Şûrası (1981)'nda "Okul öncesi eğitimde ana sınıfının kırsal ve gecekondulu yörelerinde Türkçe eğitimine ağırlık verecek şekilde öncelikle yaygınlaştırılması" kararı alınmıştır (MEB, 1991f).

XI. Millî Eğitim Şûrası (1982)'nda öğretmenlikte alan bilgisi ve genel kültür üzerinde durulmuş, fakat Türkçe bilgisinden bahsedilmemiştir. Beden Eğitimi, müzik, Edebiyat ve drama sosyal-kültürel faaliyetleri öğretmeye yönelik içerik ve etkinlik kategorisinde gösterilmiştir.

Türkçe öğretimine yönelik içerik ve etkinlik kategorisine de Türk Dili ve Edebiyatı, kompozisyon, yarışma, münazara ve edebi yazılar dâhil edilmiştir (MEB, 1998).

Temel eğitim öğretmeninin eğitimi için amaçlar bölümünün 11. maddesinde "ana dil olarak Türkçeyi çok iyi bilir ve Türkçe okuma yazma öğretimi ile ilgili beceri kazanır." , orta eğitim öğretmeninin eğitimi için ise 10. maddede "ana dil olarak Türkçeyi çok iyi bilir ve kullanır." ifadesi yer almaktadır (MEB, 1998). Bu konu daha sonra XV. Millî Eğitim Şûrası (MEB, 1996: 118) nda daha detaylı görüşülmüş, her öğretmenin aynı zamanda birer Türkçe öğretmeni olduğu vurgulanarak tüm ders öğretmenlerinin Türkçeyi her alanda doğru ve eksiksiz kullanma ve öğretmekle sorumlu olduğuna dikkat çekilmiştir.

XII. Millî Eğitim Şûrası (1988)'nda gündemin 5. maddesinde Türkçe ve yabancı dil eğitiminin görüşüleceği bildirilmiştir. Türkçe ile ilgili en ayrıntılı kararların alındığı bu şûrada varılan kararlar şunlardır:

Anadolu liselerinin başlangıçta mevcut sistemlerinin korunması, orta ve uzun dönemde yabancı dille okutulan Fen ve Matematik derslerinin Türkçe okutulmasının sağlanması, bununla beraber bu okulların kuruluş amaçlarına uygun olarak öğrencilere etkili bir yabancı dilin öğretilmesini sağlayıcı tedbirlerin alınması (Karar 28).

Türkçe ile ilgili alınan kararlar şöyledir:

1. Terim birliğinin sağlanması,
2. Yabancı dil hazırlık ders programı ile Türkçe kitaplar hazırlanması,
3. Lise Türk Dili ve Edebiyatı programının hazırlanması, yakın dönem edebi metin, doğu-batı örneği ve diksiyona yer verilmesi,
4. Kompozisyonun ayrı bir ders olması,
5. Türkçe dersinin sınıf geçmede ayrıcalıklı olması,
6. Türk Dili ve Edebiyatının daha yararlı olması için dil bilgisinin ayrı bir ders olması,
7. Talim Terbiye Kurulunun tespit ettiği eserlerden en az beşinin bir yılda okutulması,
8. ÖSYM'de Türkçe ağırlığının artırılması, baraj sisteminin getirilmesi ve Bakanlık temsilcileri ile Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin birlikte çalışması,

9. Fen liseleri gibi Edebiyat ve Sosyal Bilimler liselerinin de kurulması,
10. Millî eğitimin genel hedeflerinden ilkinin çocuğunun ana dilini kullanma başarısını duyma, düşünme, hayal etme ve ilişki kurma başarısıyla bütünleştirilmesi olduğu,
11. Doğru telaffuz ile dilin doğru kullanılmasının ve çocuğun sosyalleşmesinin sağlanması,
12. Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin muhtevasının tayininde kültürel açıdan hedef alınan insan tipinin yetiştirilmesinin göz önünde bulundurulması; bu derslerin bilgi ezberletici değil, düşündürücü, araştırmacı ve davranış kazandırıcı olması ve program muhtevalarının belirlenmesinde merkezden çevreye ilkesinin dikkate alınması,
13. Türk çocuklarının Türkçeyi doğru, güzel konuşur ve yazar hâle getirilmesi için ders saatinin gerekli görüldüğü yerlerde artırılması (MEB, 1991e: 451-452).

1990, 1993 ve 1999 tarihli şûralardan okul öncesi eğitimde Türkçeyi doğru ve düzgün konuşma kararı dışında (1993) Türkçe ile ilgili bir gündem yer almamaktadır.

2006 tarihli şûrada Türkçe ile ilgili “Küreselleşme ve Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi” başlığında “eğitimde hareketlilik” bölümünde 44. maddede “Yurt dışından ülkemize gelecek öğrenciler için Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi, üniversitelerin hazırlık okullarında ve bu amaçla açılacak dil merkezlerinde yaygınlaştırılarak sürdürülmeli; üniversitelerde “Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi” bölümleri açılarak bu konuda donanımlı öğretmenler yetiştirilmelidir.”, “eğitimde nitelik” bölümünde 83. maddede ise “Eğitimin her kademesinde Türkçenin öğretime önem verilmelidir. Bu bağlamda öğrencilere kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırılmalıdır. Öğretmenler ve öğrenciler Türkçeyi gereksiz yabancı sözcüklerle kirlenmekten kesinlikle kaçınmalı, Türkçeye ilişkin sorumluluklarının bilincinde olarak dilimizi özenle kullanmalıdırlar.” kararları yer almaktadır (MEB, 2007).

Sonuç

Görüldüğü gibi Türkçe üzerinde en ayrıntılı ve geniş kapsamlı kararlar 1988 yılında alınmıştır.

Millî Eğitim Şûraları eğitim sistemi ve öğretim programlarının düzenlenmesinde ilk basamağı oluşturması yönüyle önemlidir. 1921 yılından itibaren düzenli olarak yapılan bu şûralar Türk eğitim sisteminin gelişmesinde büyük pay sahibi olmuştur. Bu toplantılarda alınan kararlar Türkçeye, Türk Dili ve Edebiyatı’na verilen önemin artırılmasında, Türkçeleşme çalışmalarında, dilin kullanımında, eğitim ve öğretimde dil çalışmalarına ağırlık verilmesinde de etkili olmuştur.

Kaynakça

- Aksan, D. (2003). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Altun, H. O. (2006). “Diller Arası Alışveriş” *Türk Dili Kitabı*. Ed. Güldan Sağol Yüksekaya, İstanbul: Duyap Yayınları.
- Demirel, Ö. (2003). *Yabancı Dil Öğretimi*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınları.
- MEB (1991d). *İkinci Maarif Şûrası* (15-21 Şubat 1943). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (1991g). *Sekizinci Millî Eğitim Şûrası* (28 Eylül – 3 Ekim 1970). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (1991f). *Onuncu Millî Eğitim Şûrası* (23-26 Haziran 1981). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (1996). *On Beşinci Millî Eğitim Şûrası* (13-17 Mayıs 1996). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (1998). *Mili Eğitim Şûraları* (1939-1996). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (2007). *On Yedinci Millî Eğitim Şûrası Kararları*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şûra Genel Sekreterliği.
- Millî Eğitim Şûraları*. <http://ttkb.meb.gov.tr> Erişim Tarihi: 18.05.2010.
- Sarıhan, Z. “Yabancı Dille Eğitime Hayır”, *Öğretmen Dünyası Özel Eki*, Haziran 2001, Tekışık Yay.
- Topbaş, S. (1988). *Dil, Anadili ve Türkçe Öğretimi*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları no:1066.